

Európski biskupi o životnom prostredí

Európsky parlament si uvedomuje rozsah aktivít cirkvi, ktorá je svojimi štruktúrami a počtom členov najväčšou organizáciou v Európe a úzko s ňou spolupracuje. R. 1997 vyzval Radu biskupských konferencií Európy – CCEE (Consilium Conferentiarum Episcoporum Europae) so sídlom vo švajčiarskom St. Gallene, aby sa ešte aktívnejšie zapojila do environmentálneho vzdelávania obyvateľstva. Na základe tejto výzvy sa uskutočnilo prvé stretnutie delegátov 20 biskupských konferencií, zástupcov Európskej komisie, Európskeho parlamentu a ďalších významných organizácií v slovinskom Celje (v máji 1999). Identifikovali špecifickú úlohu Cirkvi pri poskytnutí základu a motivácie pre nový životný štýl, založený na "udržateľnosti", solidárnosti a sociálnej spravodlivosti. Druhá konferencia bola v máji 2000 v nemeckom meste Bad Honnef, hovorilo sa tam hlavne o konkrétnych rovinách spolupráce s Agendou 21.

Tretia konferencia, nazvaná **Kresťanský životný štýl a udržateľný rozvoj**, ktorej spoluorganizátorom bola Konferencia biskupov Slovenska, sa konala na Slovensku v Badíne, v dňoch 17. – 20. mája t. r. a zúčastnilo sa na nej okolo 60 delegátov z 20 krajín. Z rokovania konferencie vyplynuli tieto závery:

Trvalá udržateľnosť ako výraz kresťanskej zodpovednosti za stvorenie

Čoraz častejšie je problematika životného prostredia chápaná ako sociálna požiadavka, ktorá ďaleko presahuje vedecko-technické problémy a v ktorej sa spájajú aj mnohé

etické a spirituálne ťažkosti našej doby. Orientáciu tu poskytuje princíp udržateľnosti, ktorý požaduje na jednej strane potláčanie chudoby na celom svete a environmentálnu prijateľnosť, a na druhej strane hospodársku účinnosť v spoločenskom rozvoji. Obe tieto požiadavky sú pritom rovnako oprávnené. Európske cirkvi akceptujú v čoraz väčšej miere princíp trvalej udržateľnosti a naplňujú ho obsahom z rôznych vedných odborov, ako aj z kresťanskej viery a cirkevnej tradície. Tento princíp je v podstate zakorenený v sociálnej náuke Cirkvi a z tohto základu vyžaduje ďalšie rozpracovanie svojich hlbkových etických dimenzií vzhľadom na aktuálne výzvy: potláčanie chudoby, ktorá núti mnohé vysoko zadlžené krajiny k ničeniu ich životne dôležitých základov; znižovanie nezamestnanosti, ktorá v mnohých európskych krajinách ochromuje každý záujem o otázky budúcnosti; výskum a inováciu pri ochrane prírodných zdrojov, ktoré poskytujú ohromnú šancu na prekonávanie prevládajúcej logiky ekonomie; vytvorenie ekonomických podnetov a rámcových podmienok ekologicky prijateľného rozvoja; vyrovnanie procesov globalizácie prostredníctvom subsidiárnej podpory regionálnej rozmanitosti.

Svedectvo viery v stvorenie cez prax orientovanú na ochranu životného prostredia

V cirkvách a v spoločnosti primárne nechýbajú teoretické závery o ochrane životného prostredia a zodpovednosti za stvorenie, ale chýba vierohodné svedectvo cez vlastné skutky. Preto má kľúčový význam dôsledný životný štýl kresťanov, orientovaný na trvalú udržateľnosť. Úloha cirkví už nespočíva len v úlohe nejakého advokáta stvorenia, ale musí navrhovať projekty a uvádzať do života alternatívy. Príklady, ktoré toto podporujú, sú: iniciatíva "Bilancia spravodlivosti" (Taliansko a Švajčiarsko), cirkevná podpora výroby so zreteľom na ochranu človeka a životného prostredia v rozvojových krajinách (káva, textilie, kvety atď.), iniciatíva "Ekonomika spoločnosti", etické fondy (fondy na podporu životného

prostredia a rozvoja), ekologicky orientované spravovanie cirkevnej pôdy a budov, rámcové zmluvy na zásobovanie obnoviteľnou energiou, alebo kláštory ako miesta trvalo udržateľného rozvoja. Tieto malé kroky sú na základe svojej mnohosti symbolmi nádeje danej Bohom. Všetci kresťania by mali odovzdať svedectvo viery v stvorenie dôsledným zachovávaním ekologického a energeticky úsporného životného štýlu.

Radosť zo stvorenia ako základný prvok životného štýlu trvalo udržateľného rozvoja

Zmena životného štýlu sa v širšom meradle presadí len vtedy, keď bude preniknúť vnútornou radosťou zo stvorenia. Ide tu o rešpektovanie stvorenia v celej jeho mnohorakosti ako základni pre lepšiu kvalitu života. Kultúra života, ktorá je základnou súčasťou autentickú kresťanskú spiritualitu, nás môže čerpaním z bohatých prameňov kresťanských tradícií a duchovnosti oslobodiť od mnohostranného konzumu. Deň stvorenia, ktorý sa už živo oslavuje vo viac ako desiatich cirkvách Európy, môže príkladne vyjadriť radosť zo života a vďačnosť za stvorenie a ďalej ju

sprostredkovať. V liturgii sa stáva neustále jasnejším, že kresťanom vyviera zodpovednosť za stvorenie zo stredu viery a jej sila sa získava z modlitby. Nedela ako čas zamyslenia sa nad dielom Stvoriteľa a Vykupiteľa prináša aj eschatologickú dimenziu nového človeka a nového stvorenia, čo má podstatný význam pre životný štýl trvalo udržateľného rozvoja v rytme stvorenia.

Spolupráca cirkví, spolupráca so spoločenskými skupinami a štátnymi orgánmi

Len prostredníctvom dialógu a v dôslednej spolupráci s inými cirkvami, spoločenskými skupinami a štátnymi orgánmi môžu kresťania získať dostatočné odborné kompetencie a účinnosť reakcií na komplexné výzvy. Ako základ na ekumenické združenie síl sa ponúka *Charta Oecumenica* prijatá v apríli 2001 v Štrasburgu, ktorou sa cirkvi výslovne zaväzujú k životnému štýlu trvalo udržateľného rozvoja. Na spoločenskú spoluprácu ponúkajú veľké šance procesy v rámci Agendy 21, na ktorých sa zúčastňujú početné cirkevné skupiny v mnohých krajinách Európy. Cirkev by mala aktívne nadväzovať dialóg s rozhodujúcimi silami v politike, hospodárstve a kultúre. To platí predovšetkým pre Európu, pretože zachovanie a znovuobjavovanie kultúrnej identity Európy sa môže podať len pri zapojení krajín strednej a východnej Európy pod etickým mottom bezpodmienečnej dôstojnosti človeka a trvalo udržateľného rozvoja.

Výmena skúseností

Osobitnú váhu má výmena informácií rôznych krajín v Európe o situácii v životnom prostredí a o iniciatívach cirkví. Príliš málo je známa dramatická zdravotná situácia ľudí na Ukrajine a v Bielorusku, ktorí boli geneticky poškodení katastrofou

v Černobyle. Starosti vyvoláva aj neustále vzrastajúca doprava a nedostatočné preorientovanie sa smerom k udržateľnosti v dopravných infraštruktúrach, najmä v niektorých krajinách strednej a východnej Európy. Niektoré cirkvi upozorňujú prostredníctvom aktívnej práce (napr. účasťou na petícii o ohrození klímy) na nezodpovedné ochromenie národných a medzinárodných iniciatív na ochranu ovzdušia a na potrebu redukcie spotreby fosílnych energií. Jestvujú podnety na riešenie hlboké krízy poľnohospodárstva aj na úrovni Komisie biskupských konferencií krajín Európskej únie. Zástupcovia holandskej biskupskej konferencie hovoria o rastúcom záujme o etické otázky, najmä v oblasti bioetiky a etiky podnikania, na ktoré by mali odpovedať cirkvi na základe využitia poznatkov z viacerých vedných odborov. Niektoré krajiny už vydali pastierske listy vyzývajúce k zodpovednosti za stvorenie (napr. Slovensko) alebo ich práve pripravujú (napr. Taliansko, Írsko, Holandsko). Na ústredný význam pre cirkevnú angažovanosť poukazujú komisie, pracovné skupiny, informačné centrá alebo poradenské služby (napr. v Anglicku, Rakúsku, Švajčiarsku, Nemecku), ako aj iniciatívy vo vzdelávaní na školách a v pastorácii. Avšak chýba praktické prepojenie zásad sociálnej náuky Cirkvi s možnosťami praktického konania cirkví pre trvalo udržateľný rozvoj. Je nevyhnutné, aby sa pokračovalo vo výmene skúseností a programov v tejto oblasti.

Pokračovanie práce v budúcnosti

Ďalšie stretnutie v záujme pokračovania práce v tejto oblasti bude v dňoch 23. – 26. mája 2002 v Taliansku. Za ústrednú tému si zvolilo: *Zodpovednosť za stvorenie vo vzájomnom vzťahu práce, výskumu, inovácie a hospodárstva.*

Marián Gavenda